

"Sóc post-noucentista i post-surrealista"

Jordi Sarsanedas (Barcelona, 1924) Poeta, prosista, traductor i activista cultural. La seva trajectòria literària i cultural al llarg de més de cinquanta anys ha estat reconeguda ara per Òmnium Cultural, que li ha conferit el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes 1994.

Aquells qui el coneixen diuen que és un home afable, amb molta saviesa, amb capacitat de reflexió, discret, però que és capaç d'enfadar-se quan les coses no es fan amb rigor. Un gran perfeccionista. Potser per això la seva producció literària al llarg de cinquanta anys ha estat escassa. La seva obra no és fàcil, perquè escriu sense fer concessions al lector. Però alguns dels seus llibres han marcat la literatura catalana de postguerra. Jordi Sarsanedas és conegut sobretot com a activista cultural. Associat sempre a la revista *Serra d'Or*, de la qual és redactor en cap des del 1964. Però també havia format part de la desapareguda revista *Ariel*, fou un dels impulsors de l'ADB i col·laborador del segell discogràfic català Edigsa.

—*Ser Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, què significa per vostè?*

—No deixa de ser una alegria que hi hagi un grup de senyors que creuen que mereixo entrar en el club d'aquests 25, entre els quals hi ha Salvador Espriu, Maria Aurèlia Capmany, Joan Oliver... Com diu el títol, per a mi és un honor.

—*Ara ja ho té tot fet?*

—No, no. Crec que encara hi ha coses que em queden per escriure: poesia, contes, potser novel·la, potser teatre. Considerant que el teatre ha estat important en la meua vida, em sorprèn a mi mateix que no n'hagi escrit mai (bé, no he escrit res que no hagi anat a parar a la paperera).

—*Però comencem pel principi. Vostè prové d'una família sensible al fet cultural.*

—El meu pare era lacador. Ell va aplicar la tècnica de l'*urushi*, o sigui la laca japonesa. Era amic de noucentistes. El meu pare era una persona que llegia, que comprava llibres. M'havia llegit poesia de Salvat-Papasseit i de Sagarra. Per altra banda, jo sóc un nen de l'època de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. Per tant, vaig aprendre a llegir amb els llibres de la Protectora, en els quals hi havia poesia.

—*Durant la guerra civil la seva família s'exilia a França.*

—Era l'any 1938. Marxem primer a un petit poble al costat del Sena, a pocs quilòmetres

de París. Després vivim un any a París i més tard ens repleguem a Tolosa. Quan jo arribo a França, de l'idioma en sabia poc. Anava a una escola unitària i allà adquireixo el francès. Passo el certificat d'estudis primaris i després a París entro al Lycée, estudis secundaris que continuo a Tolosa. Després vaig tornar a Barcelona i des d'aquí em vaig llicenciar en lletres per la Universitat de Tolosa.

—*Quina fou la seva primera manifestació literària?*

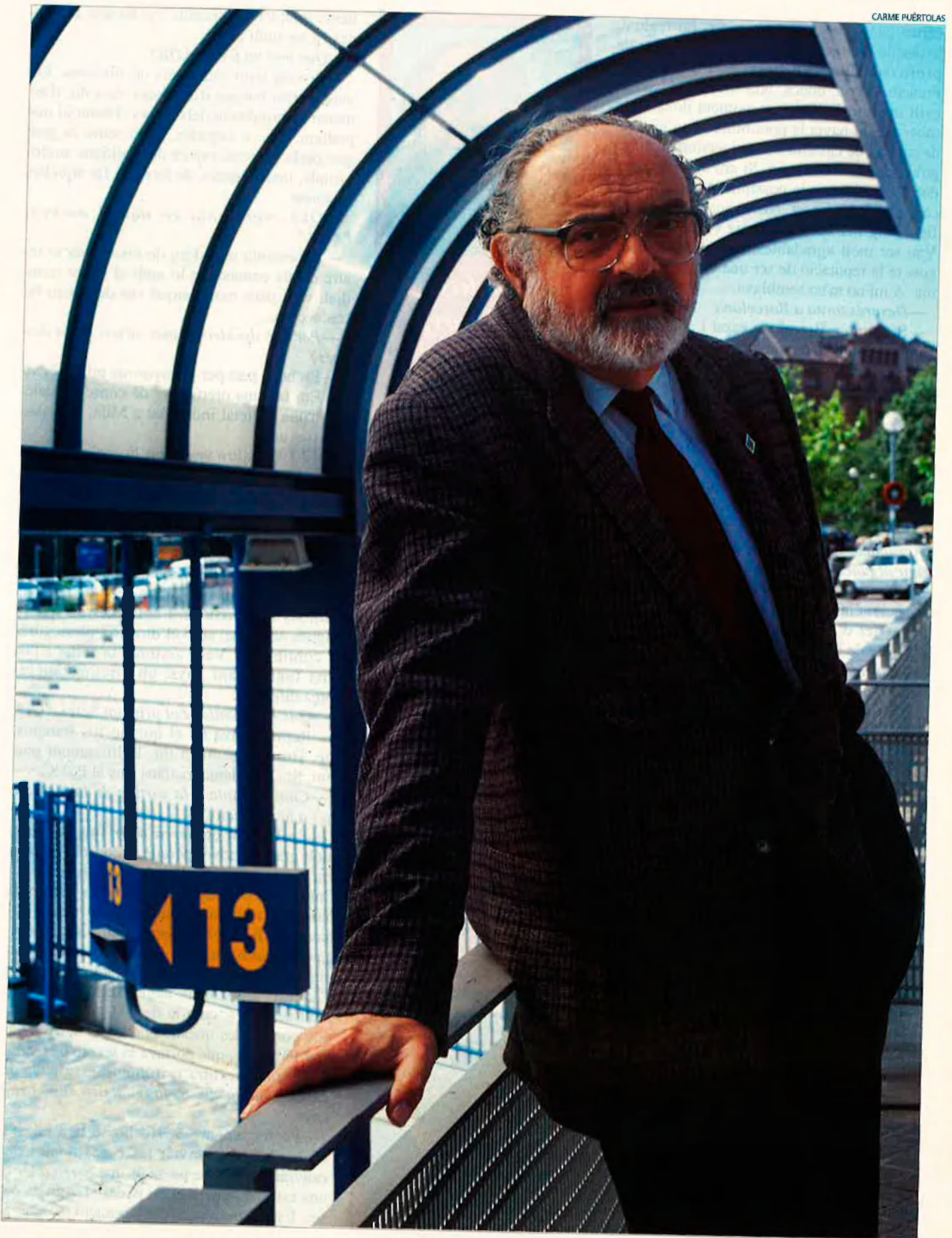
—La vaig fer amb un grup d'amics, que ens anomenàvem Grup dels Vuit. Hi havia un músic, Joan Comelles, hi era jo com a poeta i els altres eren artistes plàstics, entre ells Albert Ràfols-Casamada i Maria Girona. Va ser una exposició en una galeria d'art que es deia Pictòria, al davant del teatre Tívoli. Tinc la particularitat de ser un poeta que abans de publicar poemes n'ha exposats. Poemes manuscrits amb unes il·lustracions dels companys. Aquests poemes van constituir el meu primer recull, que es diu *A trenc de sorra*. Antoni Rivera, que publicava una revista que es deia *Antologia* i llibres no autoritzats, fou qui me'l va publicar. Durant aquella època Joan Triadú em va dir si em volia incorporar a l'aventura que ell i uns companys començaven de la revista *Ariel*.

—*Participa en Ariel del 1947 al 1951. Quin paper va fer aquesta revista?*

—Una revista de cultura literària i plàstica, que va ser poca cosa materialment, però que representa una represa, en una falsa normalitat. En el primer o segon número hi ha aquella citació de Riba que diu: "I els vençuts van retrobant-se soldats". Això és el que volia fer la revista. La van acusar d'elitista, de noucentista... I tanmateix, va dedicar un número al Modernisme. Un dels fundadors en fou l'Alexandre Cirici-Pellicer. I posen en boca d'ell la frase: "*Dau al Set* mira al futur, *Ariel* mira enrere". Jo no sé si ho va dir, però, de totes maneres, en Cirici feia *Ariel* i no feia *Dau al Set*. *Ariel* s'interessava per exemple per Joan Pons. Això em sembla que és prou significatiu.

—*Què és el que l'impulsa a anar-se'n a Escòcia a principi dels cinquanta?*

—Unes certes ganes de veure món, unes

certes ganes de sortir a respirar. En realitat, jo des de molt jove havia entrat a treballar de professor al Liceu Francès i a l'Institut Francès. Vivia, doncs, una situació de semi-exili interior. Però en un moment donat vaig saber que hi havia la possibilitat d'un lectorat de català i de castellà a la universitat de Glasgow i em va fer il·lusió. Si em contractaven, des d'allà hi havia la possibilitat que em concedissin el passaport. No va ser fàcil. Però al final vaig marxar i m'hi vaig estar dos anys. Van ser molt agradables, malgrat que Glasgow té la reputació de ser una ciutat lletgíssima. A mi no m'ho semblava.

—Després torna a Barcelona.

—Sí, torno a Barcelona casat i amb un fill, l'Oleguer, que va néixer a Escòcia. I em torno a incorporar a les tasques docents. A més feia traduccions per a empreses. Tot això per a guanyar-me la vida, que no era pas fàcil.

—No sortien els comptes?

—Hi va haver moments durs. Arribar a final de mes, ai, ai, ai! Treballava molt i dormia poc. I el teatre, en un moment donat, encara va complicar més les coses.

—Vostè és un dels impulsors de l'ADB (Agrupació Dramàtica de Barcelona). Va dirigir algunes obres i també féu d'actor.

—D'actor, molt poc. Però tinc un paper a la consciència, que estimo profundament. És haver fet d'Altíssim a la *Primera història d'Esther* de l'Espriu.

—Espriu es comença a fer conèixer després de la representació d'aquesta obra?

—En els nuclis intel·lectuals on ens movíem, Espriu era conegut i estimat. Ara, aquests nuclis potser sí que eren estretíssims. És molt interessant la història de l'estrena fallida de la *Primera història d'Esther*.

—Expliqui-la.

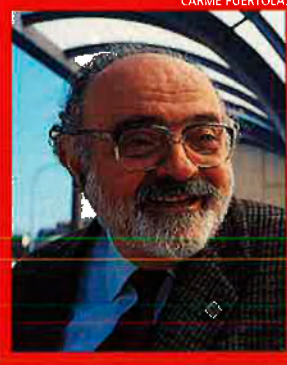
—L'Espriu no veia gens clar que es pogués representar. El vam convèncer. Una gran animadora de passar-lo al teatre fou la Maria Aurèlia Capmany. Aleshores es va organitzar el que n'havia de ser la primera representació, als jardins d'una casa particular. Hi intervenia molta gent. Per exemple, el paper de Mardoqueu, el feia en Joan Oliver. Vam assajar-ho, vam riure molt, ens ho vam passar molt bé. La petita escenografia que va muntar en Ramon Rogent ja era preparada, la música d'en Manuel Valls a punt... Sembla que un petit sanedri d'intel·lectuals van dir als senyors de la casa que farien el ridícul, que allò fóra una pallassada i que no ho fessin. I es va anul·lar la representació.

—A casa de qui s'havia de fer?

—No, no ho vull dir, perquè el ridícul el van fer ells d'aquesta manera. Mesos després vam representar la *Primera història d'Esther*, una única vegada, al Palau de la Música. Hi

“Sóc perfeccionista, i això explica que hagi publicat molt menys del que hauria d'haver publicat. És un mal com un altre. D'això, n'havia parlat amb l'Espriu. Ell n'era un exemple flagrant.”

havia molt d'escepticisme i el fet que funcionés va ser molt bonic.

—Què més va fer a l'ADB?

—Hi vaig tenir tota mena de funcions. Em vaig ocupar bastant d'ortofonia, és a dir, d'esmenar la pronúncia dels actors. Fèiem el que podíem. Ara, a vegades, quan sento la gent que parla en certs espais dels mitjans audiovisuals, tindria ganes de tornar a fer aquelles funcions.

—Què representa en aquell moment l'ADB?

—Representa un esforç de ressuscitar el teatre català connectant-lo amb el teatre mundial: vam patir molt perquè ens deixessin fer traduccions.

—Per què decideix d'anar-se'n a Itàlia després?

—En bona part per guanyar-me millor la vida. Em fan una oferta. Fer de conseller delegat d'una societat industrial a Milà. Hi passo uns tres anys.

—El 1964, altra vegada a Barcelona, entra de redactor en cap de la revista Serra d'Or. Com s'hi va incorporar?

—En Joan Triadú, en Jordi Carbonell i alguns altres amics que ja formaven part de la revista em van proposar d'entrar-hi de redactor en cap. Perquè llavors la revista era portada per un consell amb molta gent, on hi havia tensions i discussions. I era necessari que hi hagués algú que, amb el director, n'assegurés la continuïtat. Vaig assumir la feina i l'he anat fent durant anys, en circumstàncies força diferents.

—Què representava al principi Serra d'Or?

—Representava tot el que no fos franquisme. Ho representava tot. Políticament parlant, des dels democristians fins al PSUC.

—Com s'adapta a la sortida de la dictadura i a la transició?

—En la vida de *Serra d'Or* fou un canvi molt gran. Sobretot perquè el consell, tal com era constituït, no podia continuar funcionant. Entre altres coses, perquè molts membres passen a activitats polítiques. Al consell hi havia Jordi Pujol, Ernest Lluch, Oriol Bohigas, Joaquim Molas... Essencialment mantenim el sistema de les col·laboracions. Al llarg d'aquests anys hi ha hagut algunes pèrdues molt sensibles, com la de l'Alexandre Cirici, que portava les qüestions d'art, o la d'en Xavier Fàbregas, que portava la secció de teatre.

—Alguns sectors critiquen Serra d'Or de massa continuista. Es fa igual ara que fa vint anys.

—Potser tenen raó. No ho sé ben bé. No m'agrada gens canviar les coses només per canviar-les. El que passa és que *Serra d'Or* té una estructura petita i no podem fer grans coses. És una revista de col·laboració.

—Cap on ha d'anar Serra d'Or?

—Jo crec que en bona part ha de continuar essent el que és. Ha de ser una revista eminentment cultural, no especialitzada. M'agradaria que fos millor d'allò que ja és. O, altrament, m'inventaria una altra cosa, però aleshores pleguem Serra d'Or. Però, hi ha alguna publicació que faci la mateixa funció que Serra d'Or? No. Per això continuem. Que hauríem de fer-ho millor? I tant, cada dia.

—Vostè literàriament ha estat una persona molt moderna.

—Durant una època, sí. La modernitat em sembla estrictament necessària, em fan por les modes i la frivolitat.

—A més de modern, vostè també és molt rigorós.

—Suposo que sí. Un cert sentit d'exigència envers un mateix, sí.

—I perfeccionista.

—Sí, i això explica que hagi publicat molt menys del que hauria d'haver publicat. És un mal com un altre. D'això, n'havia parlat amb l'Espriu. Ell n'era un exemple flagrant. Però, contràriament a l'Espriu, que va practicar fins el darrer moment la revisió de les obres publicades, jo això no ho he fet. Per exemple, en el volum que recull tots els meus llibres de poesia publicats fins ara, editat per 62, he tocat alguna cosa (alguna falta d'ortografia, he afegit alguna coma, he tret interrogants incials que m'havia posat no sé qui...), però mínima. Perquè penso que a aquell noi de vint anys que va escriure aquells textos bé mereix que el respecti.

—Vostè creu que cada poema és fruit d'una època.

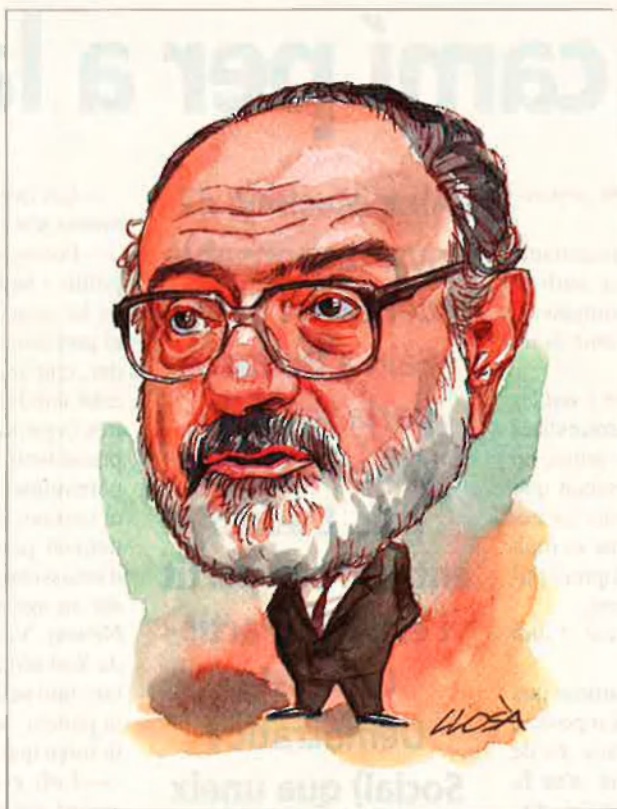
—Arrossegar-ho tot cap al present actual no em sembla lògic. M'agradaria que continuï essent allò que era.

—La seva obra ha sofert una evolució.

—Suposo, en la mesura en què és meua i jo he anat evolucionant.

—D'on i cap a on?

—He evolucionat potser al voltant d'un tipus de consciència, però l'actitud és la mateixa. Jo, quan escric, el que m'importa més és de convèncer-me a mi mateix. Per mi la poesia és molt important, l'activitat poètica és l'eix de la meua producció feta i possible. Per a mi un poema és un objecte que fabrico i que em serveix per millorar la meua vida. Per donar-li més intensitat. Escriure per viure més.

—Per què ha estat sempre un escriptor minoritari?

—Entre altres coses perquè he publicat poc. Jo escric essencialment coses que em satisfan a mi mateix. Sempre amb l'esperança que pugui també ser útil a alguna altra persona. No m'he dedicat mai a buscar la manera d'accedir a les masses, però de cap manera no les desdenyo. Potser m'hi dedicaré algun dia i escriuré una novel·la per tenir èxit.

—La innovació i la recerca han estat constants en la seva literatura?

—No ho veig clar. Jo el que sempre he tingut com una constant és la sinceritat. Aquesta sinceritat em pot empènyer a trobar coses noves, sí. O sigui, no defujo l'originalitat, però tampoc no en faig una recerca sistemàtica.

—Diuen que fa una prosa com n'hi ha poques: polida, exquisida, elegant. Díficil de superar. Diuen que és un escriptor impecable. Per què no s'ha desenvolupat prou com a prosista?

—M'he deixat distreure per moltes activitats.

—Potser també ha fet poca prosa pel fet que, per sobre de tot, es considera un poeta?

—No pas per això. La poesia és una manera d'enfocar el conjunt de l'activitat literària.

—Es considera noucentista?

—No.

—Algun altre "ista"?

—Jo sóc "post". Em considero post-noucentista i post-surrealista, al mateix temps.

—Díficil d'empassar...

—No ho dic perquè sí. Si, a la meua exigència, li vol posar l'adjectiu noucentista, doncs, no m'enfadaré. Ara, d'una altra banda, la llibertat de fabulació i d'imatgeria que porta el surrealisme és una cosa a què tampoc no vull renunciar.

—Fa llibres clau en el seu moment. Per exemple Mites, on entronca amb la prosa d'abans de la guerra però des d'una concepció moderna.

—Va fer un cert efecte, perquè representava una escriptura lliure, llavors innovadora, i va tenir acollida en aquest sentit.

—En poesia, La rambla de les flors canvia la poesia catalana, és un punt d'inflexió...

—Això diuen. Per mi La Rambla de les flors representava, clarament, una opció per la modernitat. Una opció per la modernitat a la meua manera i una resposta al noucentisme. No és noucentista.

—Diuen que aviat publicarà algun recull de poesia i prosa nova?

—Treballe en un recull de contes nou i en un recull de poesies noves. Però encara està tot molt a mitges.

—De què tractaran els poemes?

—La vida i la mort, l'espai, el temps, el món... Els grans temes.

Montse Serra